

УДК 636.32/38.082
© 2013

Н.С. ПАПАКІНА,
кандидат
сільськогосподарських наук

Н.В. НЕЖЛУКЧЕНКО,
викладач

Т.В. ОБОІСТА,
магістр

*Херсонський державний
аграрний університет*

Вивчено зв'язок між показниками живої маси на час осіменіння ярок та вівцематок, доведено перспективність осіменіння ярок у віці до 14 місяців з досягненням оптимальної живої маси 42,0–44,0 кг.

Постановка та обговорення проблеми. Програма розвитку вівчарства України передбачає забезпечити стабільний розвиток галузі вівчарства на основі нових економічних підходів, державної фінансової підтримки, ринкової мотивації тощо [1]. Цим самим планується створити умови для покращення всієї роботи галузі, зокрема нарощування поголів'я овець, а отже, збільшення виробництва продукції вівчарства та підвищення її якості в господарствах усіх форм власності; для розвитку вівчарства м'ясо-вовнового напрямку продуктивності як у сільгосппідприємствах, так і в особистих господарствах громадян.

Саме вирішення цих завдань сьогодні турбує, хоча й повільно, учених і практиків але прискорення селекційного процесу може відбуватися за інтенсивного використання маточного поголів'я. Дослідники, розробляючи технології інтенсивного використання вівцематок, довели, що 80,5 % вівцематок мають добре виражені материнські інстинкти, які впливають на збереженість ягнят [2–5].

Водночас новітні технології виробництва продукції тваринництва враховують фізіологічні особливості тварин. Традиційно, у тонкорунному вівчарстві для відтворення використовують поголів'я переярок, тоді як статеві та фізіологічна зрілість тварин настає набагато раніше – у 4,5 та 8,5 місяця. Ранній прояв еструсу, раннє запліднення дають, як

**ЗВ'ЯЗОК ЖИВОЇ МАСИ
ТА ВІДТВОРЮВАЛЬНОЇ
ЗДАТНОСТІ ОВЕЦЬ
ТАВРІЙСЬКОГО ТИПУ
АСКАНІЙСЬКОЇ
ТОНКОРУННОЇ ПОРОДИ**

правило, більш високу прижиттєву плодючість. Вважають, що прояв еструсу в ярок однорічного віку може бути однією з ознак селекції на підвищення плодючості [6, 7].

Однак і дотепер питання про вік першої злучки маток є суперечливим, оскільки, залежно від росту і розвитку ярок, в одних випадках перетримка ярок може виявитися економічно вигідною, а в інших – ні. Навіть у межах стада тонкорунних і напівтонкорунних ярок спостерігаються надмірно великі коливання за живою масою і розвитком тварин, саме розвиток тварин, їх жива маса, може бути показником для використання тварин у відтворенні стада.

Мета наших досліджень полягала у визначенні можливостей та в обґрунтуванні особливостей інтенсивного використання ярок тонкорунних порід у відтворенні поголів'я овець.

Методика та результати досліджень. На поголів'ї овець таврійського типу асканійської тонкорунної породи племзавода “Червоний чабан” Каланчацького району Херсонської області було сформовано три групи: I група – контрольна, складалась із переярок; II – ярки, що народилися одинцями; III – ярки з багатоплідних окотів. Усі вівці походили від батьківських пар, що належать до I класу. Походження тварин визначали за даними журналів обліку молодняка, осіме-

1. Розподіл овець за живою масою на час осіменіння

Показник	Жива маса, кг			
	38,1–40	40,1–42	42,1–44	44,1–56
I група (контрольна), n = 49	6	9	11	23
%	12,24	18,37	22,45	46,94
II група, n = 50	4	6	19	21
%	8,0	12,0	38,0	42,0
III група, n = 48	4	8	20	16
%	8,3	16,7	41,7	33,3

нінь та окотів вівцематок та карток племінного обліку вівцематок, племінних свідочтв баранів-плідників.

Відомо, що використовувати ярк у відтворенні можливо лише за умови їх нормального фізіологічного розвитку та достатнього оптимального рівня живої маси. Лише в цьому випадку молоді вівці здатні виносити, народити та вигодувати повноцінний приплід.

У дослідях переярок контрольної групи (I) осіменили у віці 19–20 місяців, а ярк дослідних II та III груп – 9–10-місячному. Тварини в межах груп були розподілені за показниками живої маси (табл. 1).

Понад 69 % переярок мали живу масу 42,1–56 кг. Максимальне значення живої маси у групі становило 55,8 кг. Наявність в II та III групах ярк з живою масою 45 кг і вище є свідченням високого генетичного потенціалу, який реалізується за гідних умов утримання. Одночасно в усіх трьох групах були наявні тварини з масою 38 кг. У групі дослідного молодняка це пояснюється індивідуальними особливостями тварин, але наявність аналогічних овець у контрольній групі свідчить про необхідність додаткового аналізу умов утримання переярок у господарстві.

Серед дослідних ярк відсоток тварин з таким рівнем ознаки становив 8, ці дослідні тварини від народження відрізнялися меншими показниками маси і зберегли цю особливість у подальшому, що може бути обумовлено їх генетичними та фізіологічними особливостями. Понад 80 % ярк, народжених одинцями, на час осіменіння мали живу масу 42–56 кг і були добре розвиненими.

На 5,0 % менше ярк III дослідної групи мали аналогічну живу масу, що підтверджує

на їх здатність компенсувати низьку живу масу при народженні у постнатальний період. Загалом ступінь розвитку тварин не залежав від типу народження тварин, що засвідчує придатність овець асканійської тонкорунної породи до інтенсивного використання.

Таким чином, усі дослідні вівці, незалежно від віку та типу народження, були добре розвиненими та підготовленими до осіменіння. Достовірної різниці між тваринами різних типів народження не визначено, масова частка ярк з низькою (до 38 кг) та підвищеною (понад 42,1 кг, тобто понад 70 % від загальної чисельності груп) була однаковою.

Технологічною метою вирощування вівцематок є отримання основних видів продукції вівчарства: вовни, приплоду, м'яса та супутніх продуктів. Повноцінне та інтенсивне використання тварин у відтворенні можливо за умов збалансованої годівлі та відмінного комплексного догляду. Саме такі умови наявні на племзаводі, що підтверджується показниками живої маси ярк та переярок на час осіменіння.

Однак фізіологічні та генетичні особливості тварин усіх біологічних видів свідчать про наявність втрат приплоду на ранніх стадіях ембріогенезу. У наших дослідженнях також були втрати очікуваного приплоду, пов'язані з абортими на різних строках вагітності тварин (табл. 2).

У контрольній групі переярок було зареєстровано чотири випадки абортатії. У межах груп розподілу за живою масою знижена маса тварин пояснюється генотиповими особливостями та хронічними захворюваннями внутрішніх органів. У ярк абортатія відзначалась у групах з мінімальним показником живої маси.

2. Втрати приплоду внаслідок абортів

Група / аборт	Жива маса, кг			
	38,1–40	40,1–42	42,1–44	44,1–56
I група (контрольна), n = 49	6	9	11	23
випадків абортів	2	-	-	2
%	50,0	-	-	50,0
II група, n = 50	4	6	19	21
випадків абортів	2	-	-	-
%	100,0	-	-	-
III група, n = 48	4	8	20	16
випадків абортів	1	1	-	-
%	50,0	50,0	-	-

Серед ярок, народжених одинцями (II група), аборти спостерігались у двох особин, віднесених за розподілом до групи з живою масою до 40,0 кг. Для ярок, народжених у багатоплідних окотах (III група), залежність абортів від живої маси овець чітко простежується. Чисельність ярок, вагітність яких переривалася, дорівнює двом головам. Наявність таких випадків у групах з живою масою 38–40 та 40–42 кг доводить зв'язок абортів з живою масою ярок та їх походження.

Придатність до осіменіння в наших дослідках не визначалася лише віком чи типом народження овець. Аборти були пов'язані з рівнем живої маси та фізіологічним станом молодняку, захворюваннями статевої системи. Наприклад, аборти в ярок II та III груп можна пояснити недостатньою живою ма-

сою цих тварин, низьким рівнем їх здатності забезпечити плід повноцінним живленням. Аборти у переярок пов'язані з перевищенням живої маси та генотиповими особливостями. Вважаємо за потрібне провести в подальшому додаткові дослідження щодо впливу походження вівцематок та плідників на частоту абортів в овець господарства.

Частина овець, що народили ягнят, перевищує 90 % від числа тих, кого осіменяли (табл. 3).

Чисельність отриманих ягнят свідчить про потенційну багатоплідність овець усіх дослідних груп. Навіть, виходячи з чисельності живого приплоду, багатопліддя усіх груп перевищує сто відсотків.

Контрольна група овець мала багатоплідність на рівні 109 голів на 100 вівцематок.

3. Показники відтворення овець різного віку

Показник	Контрольна група (I)	Дослідні групи	
		II	III
Кількість тварин:	49	50	48
об'ягнулося, голів	45	48	46
%	91,8	96,0	95,8
отримано ягнят, голів	55	55	56
у т.ч. живих	52	53	54
Багатоплідність	122,2	110,4	117,4
Збереженість	94,5	92,4	91,8
Одержано ділових ягнят: на 100 маток	109,2	102,0	107,8
на 100 осіменених вівцематок	100,2	97,9	103,3

ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА ТА МАРКЕТИНГ У ВІВЧАРСТВІ

Зв'язок живої маси та відтворювальної здатності овець таверійського типу асканійської тонкорунної породи

4. Маса приплоду від овець дослідних груп, кг

Група	Жива маса приплоду	
	при народженні	при відлученні
I	4,67±0,35	32,35±2,05
II	4,12±0,46	31,48±1,89
III	3,69±0,44*	30,24±1,78

* P≥0,01.

Зростає багатопліддя і в овець II та III груп. Найбільш багатоплідними були вівці, які народились у багатоплідних окотах. Ці вівці більш активно реалізують потенційну багатоплідність порівняно з аналогами. Однак у III групі був відмічений високий відсоток втрати ягнят (8,5 %). У аналогів, що народились одинцями, втрата ягнят становила 7,5 %, тоді як у контрольних овець 5,5 %. Достовірної різниці між трьома групами не було виявлено.

Вихід діловий ягнят на 100 вівцематок для всіх груп був задовільним, II група характеризувалася мінімальним значенням показника, а III – максимальним. Контрольні вівці відрізнялися виходом ділових ягнят.

У розрахунку на 100 осіменених вівцематок III група мала максимальне значення виходу ділових ягнят. Аналоги, що народились одинцями, характеризувалися найнижчим показником. Представниці контрольної групи за цим показ-

ником недостовірно переважали овець II групи.

Отже, тварини, отримані у двійнях, мають кращу багатоплідність та здатність до вигодовування кількох ягнят. Рівень показників відтворювальної здатності ярок достовірно не поступається показникам переярок. Достовірна різниця за показниками частоти абортів, багатопліддя, збереженості та виходу ділових ягнят також відсутня. Вочевидь інтенсивне використання ярок для відтворення є доцільним, що підтверджується маюсою отриманих ягнят (табл. 4).

Маса ягнят при народженні залежить від віку овець та типу народження. Так, ягнята отримані від переярок, мали максимальну живу масу. Для потомків ярок, яких осіменіли у віці 9-ти місяців, жива маса пов'язана з типом народження. У III групі показник багатопліддя, а значить і чисельність багатоплідних окотів, вищий, що ґрунтується на меншій живій масі ягнят при народженні. Різниця з контрольною групою у 0,98 кг є достовірною (P≥0,01). Тварини II групи, народжені одинцями, поступалися контрольним на 0,55 кг.

Відсутність достовірної різниці між показниками живої маси ягнят на час відлучення у віці 4 місяців свідчить про високий потенціал продуктивності овець асканійської тонкорунної породи.

Висновки

Усі дослідні вівці, незалежно від віку та типу народження, були добре розвиненими та підготовленими до осіменіння. Випадки абортів спостерігалися в групах тварин зі зниженими та підвищеними показниками живої маси. За багатоплідністю в досліді не було достовірної різниці між групами, а багатоплідність ста-

новила 102–109 голів на 100 вівцематок.

Створення відмінних умов дозволяє раннє та інтенсивне використання ярок, отриманих від багатоплідних окотів, у разі досягнення тваринами на час осіменіння оптимальної живої маси 42,0–44,0 кг.

Бібліографія

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 року № 1158. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1158-2007-p>
2. Чистяков Н.Д. Эффективные технологии производства продукции овцеводства / Н.Д. Чистяков // Вівчарство. – 2005. – Вип. 31–32. – С. 44–57.
3. Абонеев В.В. Генетические ресурсы овцеводства России / В.В. Абонеев // Разведения і генетика тварин. – К. : Аграрна наука, 2006. – Вип. 40. – С. 17–27.
4. Васильев В.А. Овцеводство и технология производства шерсти и баранины / Васильев В.А., Целютин

В.К. – М. : Агрпромиздат, 1990. – 230 с.

5. Белик Н.И. Кореляция некоторых хозяйственно-полезных признаков у овец / Н.И. Белик, А.Г. Мартыресян // Зоотехния. – 2002. – № 4. – С. 9–10.

6. Есаулов П.А. Методы повышения продуктивности овец в Австралии / П.А. Есаулов. – М. : Колос, 1967. – 296 с.

7. Коноплев В.В. Эффективность разных сроков осеменения и ягнения маток / В.В. Коноплев, В.В. Абонеев // Овцы, козы, шерстное дело. – 1998. – № 2. – С. 10–16.

Рецензент – доктор сільськогосподарських наук **Б.О. Вовченко**